

Šmílův DAF

Jitro 5772

18. švat 5772
11. únor 2012

Časy pro tento týden:

čas tfilin od 6:13 | šma jisrael do 8:48 | mincha od 12:41 | západ slunce 17:12 | tři hvězdy 17:45

začátek šabatu: 16:52 | konec šabatu: 18:01

Kratce | Bekicr

Šabat šalom,

v dnešní sidře se dočítáme, že Moše soudil lid od rána do večera. Je to zvláštní obrat pro ty, kdo si pamatují slova Tóry: „A byl večer a bylo ráno...“

Jako kdyby nám Tóra chtěla na Mošeho případě připomenout, že den má dvě poloviny – slunný den a měsíční noc. Světlem projasněný čas je určený k aktivitě, k práci, zatímco tmavá noc k odpočinku a obnově sil.

Zejména v dnešní uštvané době bychom si měli častěji připomínat, že aktivita a obnova sil patří k sobě, společně tvoří jednotku zvanou den. Proflákat den je sice špatné, ale stejně tak i opomenout relaxovat. Vždyť i když odpočíváme, sloužíme tím Bohu, protože odpočinkem poctivě nabíráme síly k nové práci pro větší slávu Božího jména.

V traktátu Šabat se dočítáme o dvou soudcích soudících tak dlouho, až padli únavou. Mimoходом, není jasné, zda je skolila fyzická vyčerpanost či psychická deprivace z nedostatku studia Tóry. Na každý pád je jasné, že konali v nejlepší vůli a pro blaho obce. Přesto jim musel rav Chija natvrdo omezit pracovní dobu, protože ani konání dobra nemůže být jedinou činností, které člověk věnuje čas. Doslova jim řekl: „V Tóře se uvádí, že Moše soudil lid od rána do večera. Ale copak je to možné? A kdypak by se učil Tóru?“

A když už jsem u studia Tóry - naše sidra vrcholí slavným popisem Desatera. S jeho textem má tradice kupodivu značné problémy. Z traktátu Tamid vyplývá, že Desatero bylo v době Chrámu čtvrtým (respektive prvním) odstavcem modlitby Šma Jisrael, zdá se, že mnoho lidí mělo zvyk

vkładat text Desatera do tfilin (halachické autority to museli opakovaně zakazovat), v Izraeli i Babylonii byly komunity, kde bylo Desatero součástí pravidelných modliteb. A rabíni to zase museli se vši rozhodností zarazit. Proč? Proč byly skupiny zdůrazňující výjimečnost Desatera opakovaně označované za „sektářské“? Zřejmě proto, že tyto skupiny tvrdily, že pouze Desatero je závazný Boží zákon, zatímco vše ostatní je Mošeho dílem. Rabíni se proto domnívali, že vymazáním textu ze siduru obrousí hrany názoru o výjimečné povaze Desatera. Desatero si ale našlo svou cestu zpátky. Středověké autority doporučovali odříkávat text Desatera v soukromí po skončení ranní modlitby. Kabalista Luria naopak čítával Desatero před ranní modlitbou – před PSUKEJ DEZIMRA. A my? Sice nečteme Desatero v synagoze každý den, ale když na jeho text narazíme při čtení Tóry – v sidrách Jitro a Vaetchanan, případně na šavuot – máme zvyk při jeho četbě vstát. Maimonides se sice jednoznačně stavěl proti zvyku stát při čtení Desatera, ale ani největší z rabínů nemají dost síly přimět obce ke změně. A tak dochází na slovo moudrého Hilela: „Nechte děti Izraele na pokoji. Pokud nejsou proroky, jsou přinejmenším potomky proroků.“ Nejde jinak, k textu Desatera cítíme zvláštní náklonnost. Je jakousi esencí Tóry, pasáží, kterou jsme na vlastní uši slyšeli na Sinaji. Základem dvakrát opakované smlouvy, která z nás činí království kněží a svatý národ. A tak ať si odpadlíci a heretici myslí, co chtějí...

Alijot | Rychloparaša

Kohen: Mošeho tchán Jitro se doslechl o „všem, co Bůh vykonal“ a vydal se s Ciporou a jejími syny (ano, jejími, ne Mošeho!, tak je Tóra označuje) za Mošem k hoře Sinaj. Komentátoři se různí, co že se Jitro doslechl. Snad to, co popisovala minulá sidra - překročení Rákosového moře a bitvu s Amalekem. Jsou ale i názory, že Jitro vyrazil k Sinaji až po Darování Tóry. To by lépe vysvětlovalo následující pasáž.

Levi: Jitro sleduje unaveného Mošeho, který sám od rána do večera soudí lid, a radí mu s uspořádáním soudní systému. Mimochodem je zajímavé sledovat, jak se neustále propřádají dvě témata – impozantní popis darování Tóry (hlavní téma sidry Jitro) a každodenní praxe judaismu (Mišpatim), až se musíme ptát, co předcházelo čemu? Vznesené teorie nebo praktické záležitosti? A co se má člověk učit dřív? Mix, který Tóra nabízí, zjevně naznačuje, že judaismus je nedělitelnou kombinací obého. A ne náhodou je darování Tóry spojeno s tématem Jitrovy konverze, protože při MATAN TORA ve skutečnosti došlo k hromadnému GIURu shromážděných potomků praotce Jákova. (A není snad i pro rodilé Židy život podle Tóry osobní volbou.)

Šliši: Moše přijímá tchánovu radu a ustanovuje soudce podle dost náročných kritérií poctivosti a schopnosti.

Revii: Na Roš chodeš Sivan přicházejí Židé pod horu Sinaj a začíná proces, který vyvrcholí o šest dní později Darováním Tóry. Moše stoupá k Bohu (ať už tomu rozumíme jakkoliv) a Tóra pevně spojuje východ z Egypta (fyzickou existenci národa) s plněním MICVOT.

Chamiši: Moše starším lidu předkládá plán darování Tóry. Začínají tři dny příprav.

Šiši: Desatero: Já jsem tvůj Bůh, Nebudeš mít jiné bohy mimo mne, Nezneužiješ Božího jména nadarmo, Pamatuj na den šabat, Cti otce a matku svou, Nevraždí, Nesmilni, Nekrad', Nevydej na svého bližního křivé svědectví, Netuž po domu svého bližního...

Švii: Na lid padl strach z Božího zjevení na Sinaji. Oltář (MIZBEACH) nesmí zhotoven za užití kovů. Kněží se musí k oltáři přibližovat s obzvláštní cudností (CNIUT).

Haftara (Ješajahu 6:1-7:6, 9:5-6): Andělé odříkávající text: KADOŠ, KADOŠ, KADOŠ...

Micvot sidry Jitro (výběr)

ASE	LO TAASE
<ol style="list-style-type: none"> 1. Víra v Boha (Haamana) 2. Posvětit šabat (Kiduš šabat) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nevěřit v jiné bohy 2. Nezhotovit sochu modly (Pesel)

<p>3. Ctít rodiče (Kibud av vaem)</p>	<p>3. Neklanět se modlám (Lo lihištachavot) 4. Neprovozovat modloslužbu (Avoda zara) 5. Nepřisahat nadarmo (Lo lišava lešav) 6. Nepracovat o šabatu (Melacha) 7. Nezabít nevinného (Lo laharog naki) 8. Nespat s cizí ženou (Ervat ešet iš) 9. Neunést živého člověka (Lo lignov nefesh) 10. Nesvědčit lživě (Lehaid bešeker) 11. Netoužit (Lo lachamod) 12. Nezhotovit podobu člověka 13. Neotesat kameny oltáře (Avnej mizbeach gazit) 14. Nevstupovat na oltář</p>
---------------------------------------	--

Pro dospělé | Dvartora

Rabbi Sacks: Národ a jeho svatost

Těsně před darováním Tóry na Sinaji seznámil Bůh Mošeho s povahou smlouvy, kterou se právě chystal uzavřít se syny Izraele. V jakési preambuli té smlouvy zmínil i výraz „království kněžské a národ svatý.“ Co se pod těmito čtyřmi hebrejskými slovy skrývá? Kdysi jsem se zmínil o možné narážce na vznik abecedy a setkání Židů s touto novou fascinující informační technologií, která umožnila vytvoření společnosti, ve které každý umí číst a psát a tedy má možnost vzdělání, největšího zdroje lidské důstojnosti. V dávných dobách (v Evropě jistě do objevení knihtisku) byli jedinými gramotnými kněží. „Kněžské království“ tedy může poukazovat na všeobecně gramotnou společnost. Co tedy vyjadřuje druhá část výrazu - „národ svatý“? Rudolf Otto ve své knize „Myšlenka svatosti“ (Das Heilige) svatost popsal jako pocit bytí v přítomnosti něčeho naprosto hrozivého a inspirativního. Jistě na tom něco bude, ale Eliezer Berkovits oponuje, když uvádí, že kdykoliv v Tóře hovoříme o Boží svatosti, vždy tím rozumíme Jeho vztah k lidem. Jak tedy slovu „svatý“ v jazyku Tóry rozumět. Podívejme se na dvě klíčová místa. Nejdříve sám Bůh vyhlašuje šabat za svatý den, aby později označil nejvnitřnější místnost Chrámu (Miškanu) za Nejsvětější svatyni. Zde se můžeme pokusit pochopit, co svatost ve vztahu k lidem znamená.

Lurianská kabala dala judaismu jednu z nejgeniálnější myšlenek – koncept CIMCUMu, Božské kontrakce, Božského sebeomezení. V pozadí této teorie stojí propast mezi konečným a nekonečným. Je-li Bůh všude, kdo jiný by mohl existovat? Proto kabalisté předpokládají, že se Bůh „uskrovnil“, kontrahoval sám do sebe a tím umožnil vznik prostoru a času. Všimněte si, že hebrejské slovo OLAM má prostorový (vesmír, svět) i časový (věčnost) význam. Obojí, prostor i čas, jsou tedy rozměry skrytosti Toho, kdo je mimo hranice prostoru a času. Pokud by se ovšem Bůh ukryl úplně, jeho přítomnost by nebyla pociťována. Z našeho hlediska by „neexistoval“. Bůh by byl „pouhým“ tvůrcem světa, který opustil svůj výtvar. Na komplikovaný paradox, že „bez Boha nic neexistuje, ale Jeho přítomnost znemožňuje veškerou existenci mimo Něj“ nachází Tóra velmi jednoduchou, ale silnou odpověď. Šest dní Bůh tvořil svět a sedmý vyhlásil „svatým dnem“, jakýmsi oknem, kterým nahlížíme na Boží Přítomnost v našem světě.

Podobně je to s Chrámem (MIŠKANem). Chrám je místem, kde mezi věřícími a Bohem není žádné překážky. Miškan byl místem, které jsme Bohu v našem světě vytvořili. A detailní popis Miškanu, který zabírá celou třetinu knihy Šmot, zdůrazňuje, že v otázkách svatosti nevychází nic z lidské iniciativy. V kategoriích svatosti času (šabat) a prostoru (Chrám) hrajeme tak říkajíc na Božském, ne lidském, hřišti. Rozhodují Božská, ne lidská kritéria. To není důsledkem svatosti, to je její podstatou. Svět, na kterém by byl stále šabat, svět, na kterém by každý metr byl Boží svatyní, by byl světem, ve kterém by pro člověka nebylo místo. Nebylo by v něm prostoru a podmínek pro lidské snažení. A to je přesně to, co si Bůh nepřál. On si totiž přeje naši aktivitu, naši tvořivost. I

proto nás stvořil „ke své podobě“. Ovšem pokud by žádný moment a žádné místo nebyly svaté, hrozil by opačný extrém. Hrozil by život ve světě, ve kterém by pro mnoho lidí vůbec žádný Bůh neexistoval. Svět neomezující lidskou pýchu, svět mířící nevyhnutelně k politické, vojenské, ekonomické a ekologické katastrofě. Proto potřebujeme ta okénka, kterými lze nahlížet do nekonečnosti. Těmi okénky je svatost. Svatost je místem, který Bohu přenecháváme v našem světě prostoru a času.

Tato myšlenka byla pro helénskou mysl zcela nepochopitelná. Jistě i Řekové měli své „svaté dny“ - každé náboženství je má – ale nechápali, jak něco může být svaté nicneděláním, odpočinkem. Proto označovali Židy za lenochy. To bylo jediné pochopitelné vysvětlení, ke kterému mohli dojít. Obdobně je to i s tradovaným Pompeovým vstupem do Nejsvětější svatyně. Říman nemohl pochopit, že svatyně může být prázdná.

Svatost je prostorem pro Boží odlišnost, prostorem, který naplňujeme posloucháním, ne hovorem, prostorem, který naplňujeme bytím, ne konáním. Každý národ má své svaté. Výjimečnost Izraele spočívá v tom, že „svatí“ v něm mají být všichni. Celý národ má být tvořen jedinci „povolanými ke svatosti“. Proto je koncept národa pro judaismus tak klíčový. Národ je základní jednotkou kultury. Jako sociální a politická entita se národ řídí vlastními zákony a zvyky. Národ je rámcem, v němž menší skupinky (rodiny, obce) prožívají svůj společný život.

Sidra v číslech | Šijury a aktualitky

- 17. sidra v Tóře (z 54), 5. sidra v knize Šemot (z 11), 15 paršiot, 4 otevřené, 11 zavřených, skládá se z 75 vět, 1105 slov a 4022 písmen, 17 MICVOT, 3 příkazy a 14 zákazů
- Příští šabat bude šabat Škalim – Purim se blíží, chystejte si veselé nosy
- Daf jomi: Erchin 29 | Mišna: Bejca 4:2

Svět Doopravdy | Neklama

Ve středu jsme oslavili Tubišvat.

V souvislosti s tímto svátkem upozorňuji na knihu Stromy ve starozákonní tradici, kterou vydala Věra Tydlitátová. Kniha v rozsahu 248 stran stojí v našem [eshopu](#) 266 Kč.

Kompletní archiv všech čísel Dafu je k volnému užití na www.dopravdy.cz/daf.

